

Kvalitetssikring av tiltak

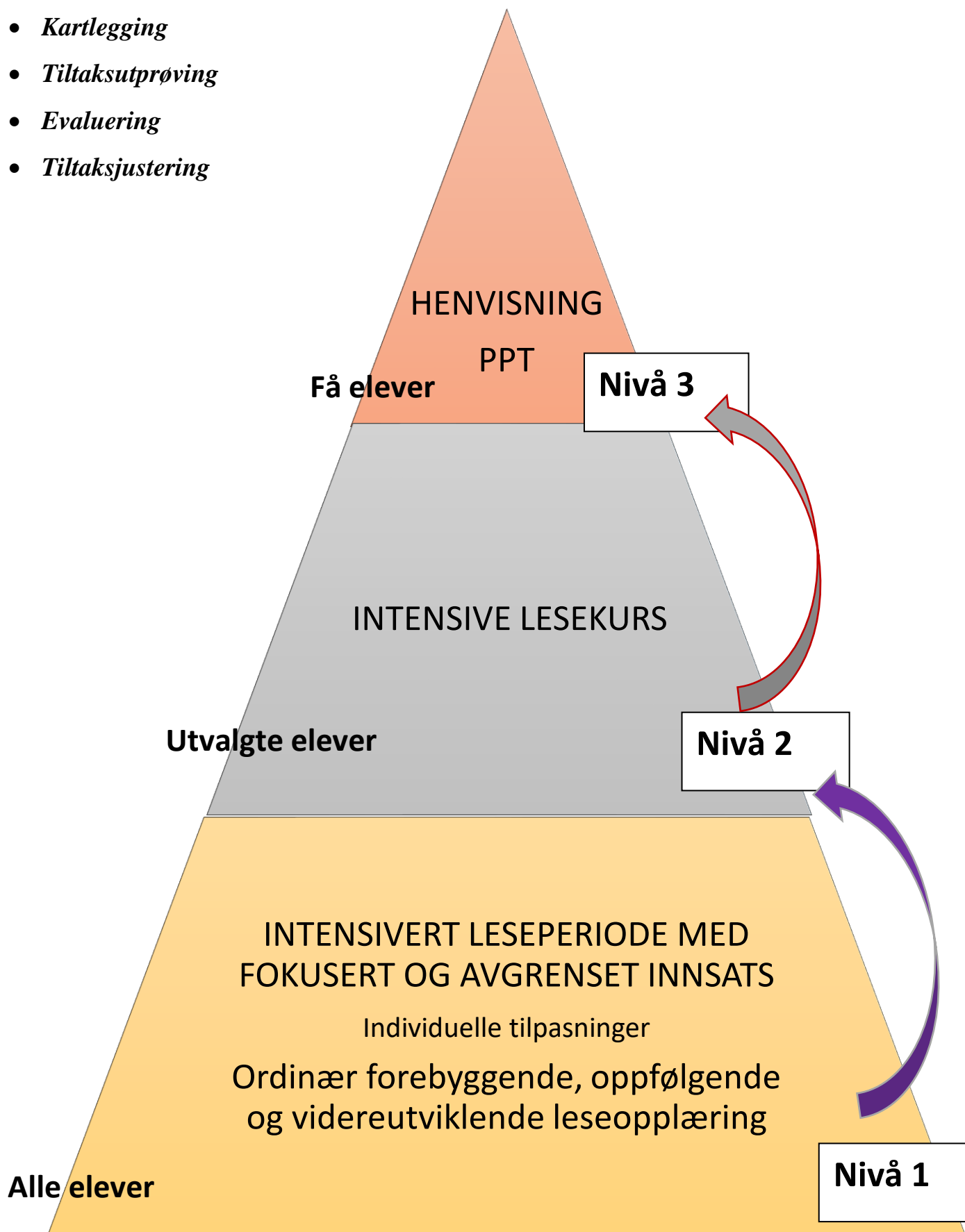
Rutiner, samarbeid og veiledning ved
gjennomføring av Intensive lesekurs

Storefjell 13. - 15. juni 2018

Vigdis Refsahl

Statped sørøst

- *Undervisning*
- *Kartlegging*
- *Tiltaksutprøving*
- *Evaluering*
- *Tiltaksjustering*

Intensive lesekurs

1. 3 – 5 ganger pr. uke
2. Arbeidsøkt 90 minutter
3. Varighet 8-10 uker
4. Elevgruppe på maks 4
5. Gode kartleggingsrutiner og justeringer i forkant og underveis for best mulig målsetting
6. Kvalifisert lærer med forståelse for elevenes individuelle behov og med ønske om egenlæring
7. Samordning med annen leseopplæring
8. Tilpasninger i andre timer
9. Gode kartleggingsrutiner og evalueringer like i etterkant og senere med tanke på effekt, overføring og videreutvikling av det lærte

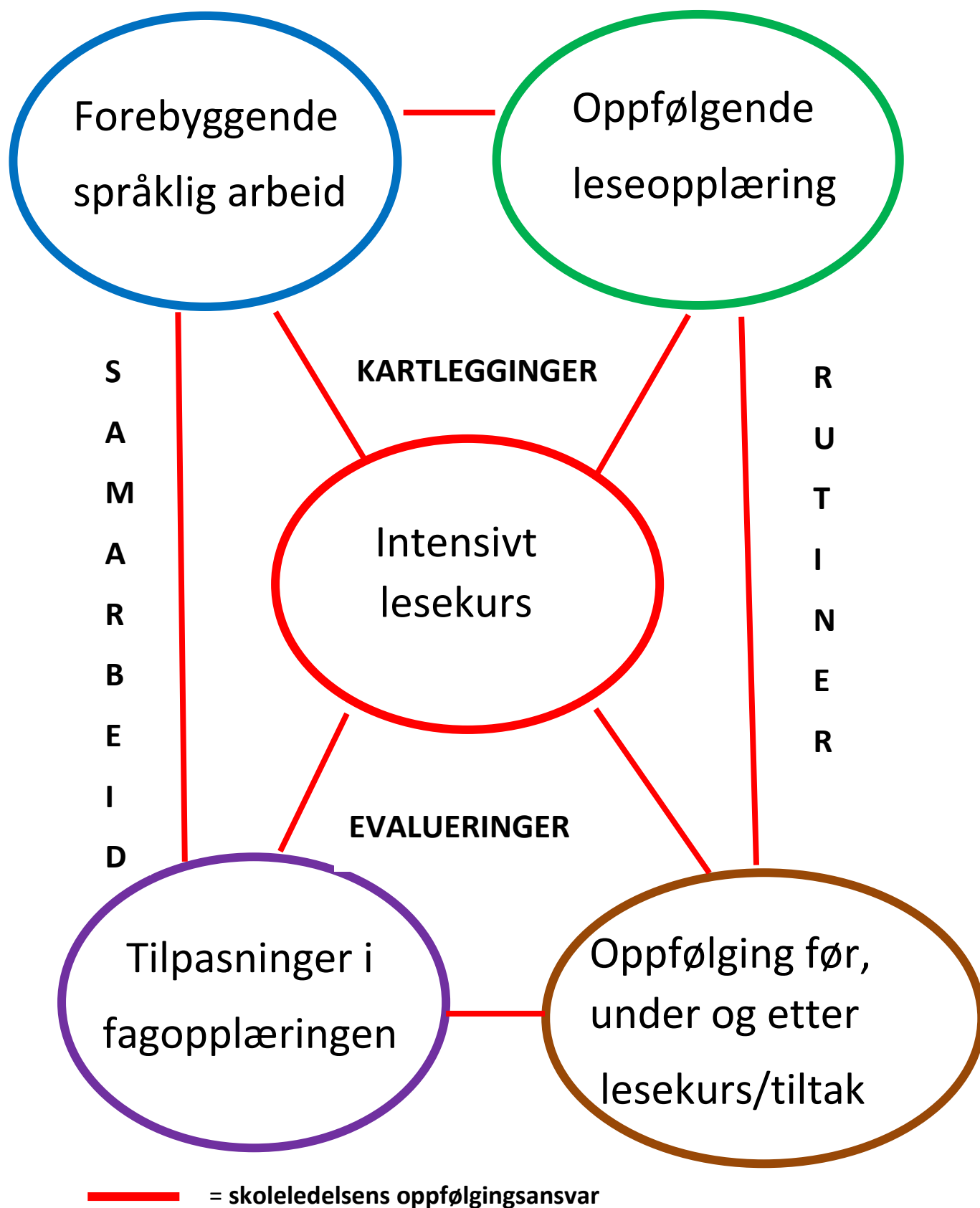
Systematisk progresjon

Ukene 1 – 2
Målsettinger,
Rutiner og avtalte
framgangsmåter

Ukene 3 - 6
Etablering av nye strategier
tilpasset den enkelte elev

Ukene 7 - 10
Automatisering og
overføring av
det lærte

Etter Jørgen Frost

Rutiner og praksis for etablering av "intensive lesekurs" etter skolens kartlegginger på «systemnivåene 1 og 2»

<p>Rammer</p>	<p>Bestemmelser om å etablere faste lesekurs på skolene er forankret i skolens ledelse – <i>kommune/ skoleeier og skoleledere</i>. Grunnen til det er at det vil være snakk om prioriteringer av ressurser og oppfølging av både organiseringer og fagutvikling hos lærerne.</p> <p>Ressurser kan være en kombinasjon av midler man har til generell styrking og spesialpedagogiske midler, dersom elever med enkeltvedtak/IOP tilrås å delta på lesekurs. Det vil uansett være snakk om intensivt og periodevis bruk av ressurser.</p>
<p>Kartlegginger</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Screeningsrutiner på nivå 1 angir hvilke elever som kan trenge utredning på nivå 2 – <i>kontaktlærers ansvar</i>. 2. Individuell og dynamisk utredning av utvalgte elever. Det er her viktig med faste lærere som har tid til og kompetanse i å gjennomføre utredning på nivå 2, enten det er samme person som skal gjennomføre lesekurs, eller som har faste møter med lesekurslærere. 3. Resultater og tiltak drøftes i faste møter – med notater i elevenes mapper – gjerne et fast elevskjema for dokumentasjon av tiltak for de som ikke har IOP. 4. Uklarheter eller problemer kan tas opp med PPT på allerede faste møter, ev. også mulige behov for utredning av PPT på «Nivå 3», for noen av elevene/henvisning.
<p>Organisering og samarbeid</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Av hensyn til strategietablering vil elevene trenge undervisning på lesekurset minst 3 – helst 5 dager i uken. 2. Av hensyn til innlæringsprosessene trenger de arbeidsøkter på 90 minutter – jmf. Innholdet. 3. Av hensyn til integrering og automatisering av det som innlæres trenger de å holde på i 10 uker om gangen. 4. Av hensyn til lærerens veiledning av hver enkelt av elevene, er 4 elever på gruppa nok. 5. Av hensyn til overføring av læring må <i>alle lærere samarbeide med lesekurslærer og følge opp i sine timer</i>.

Elevene	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elevene velges ut <i>hvert halvår</i> - etter kartlegginger på skolen, og for noen etter tilråding fra PPT. 2. Elevene kan delta på ett eller få lesekurs, eller ha regelmessige tilbud om lesekurs etter tilråding fra PPT. 3. Gruppene skal variere hver gang 4. Elevene skal selv kunne fortelle <i>hvorfor</i> de er på lesekurs og vite hva de skal lære seg der. 5. Elevene skal få tilbakemelding om egen innsats og framgang – slik at de får økt selvtillit, pågangsmot og konkrete råd til videre arbeid.
Foresatte	<ol style="list-style-type: none"> 1. Foresatte informeres gjennom et generelt brev, men tas med i arbeidet etter egne avtaler med hver familie.
Innholdet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elevenes undervises etter prinsippene for <i>balansert leseopplæring</i> (Michael Pressley, 2006). 2. Det legges vekt på språk og bevisst strategilæring. 3. Innhold og framgangsmåter følger beskrivelsene fra Helhetslesing av Jørgen Frost (<i>Godøy og Monsrud, 2009</i>) – <i>Spesialpedagogisk leseopplæring – en veileder</i>. 4. Pedagogisk følges prinsippene fra læringsteorier – med vekt på konstruktivisme og sosiale læringsprosesser. 5. Lesekurs avsluttes med vurderinger og markering.
Lærernes læring og samarbeid med kommunal veileder eller PPT	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lærere må ha kollegaer å samarbeide og drøfte med – for å kunne lære gjennom erfaringer. Derfor må det være <i>minst to</i> fra hver skole + muligheter for å drøfte med lærere fra andre skoler – <i>danne faggrupper/ fagmøter</i>. 2. Veileder/ PPT skal være med på lesekurs - <i>også for å lære selv</i> - og vil derfor selv beskrive hva de kan tilby av støtte og veiledning. Rammene, tidspunktene og forventninger for veiledning bestemmes ved oppstart. 3. Bruk også den faste møtetiden med PPT til spørsmål omkring enkelte elever eller andre ting, ved oppstart, underveis og etter gjennomføring, vedr. utvelgelse, pedagogiske behov, justeringer og evalueringer. <p style="text-align: center;"><i>Gjensidig læring på alle nivåer!</i></p>

Hva trenger en elev med lesevansker å endre på?

Mestringsnivå = et tekstnivå som en elev kan lese med letthet, flyt og forståelse

Dette kan måles som skåre på en normert leseprøve, der en elev kan sammenlignes med en bestemt aldersnorm og dermed vise framgang i sin lesing.

For noen kan det være mer riktig «å måle» dette ved hjelp av individuelt tilpassede ordlister eller tekster, med en gradvis økende vanskegrad. Mestringsnivået kan da beskrives ved hjelp av ordenes lengde og/eller ortografisk kompleksitet. Da er det kun personlig utvikling som kan dokumenteres, ikke forholdet til en gitt norm.

Lesekvalitet = hørbar kvalitet, strategibruk og emosjonell fungering ved høytlesing

Dette kan kartlegges kvalitativt ved at eleven leser en tekst høyt for lærer, samtidig som elev og lærer snakker sammen om ord som ser vanskelige ut. Lesingen kan for eksempel være preget av ujevn stakkato avkoding, småpauser foran eller inni ord, utelatelse, gjetting, spenninger i kroppen, kroppsholdning, ujevn pust osv., dvs forhold som må endres på for at lesingen skal bli bedre. Elevens strategier kan «avsløres» gjennom observasjon og samtale. Formålet er å vurdere elevenes strategier for ordavkoding i forhold til leseutviklingens faser og finne mulige avsporinger. Dette danner grunnlag for både å formulere konkrete endringsmål og planlegge oppstart av undervisningen.

Støttebehov= den støtten en elev trenger for å endre sin måte å lese på

Støttebehovet kan kun kartlegges gjennom diagnostiserende undervisning, eller dynamisk kartlegging. Det handler om å finne elevens nærmeste utviklingssone og hvordan det vil være mulig å hjelpe en elev videre derfra. Evaluering vil handle om å vurdere hvorvidt en elev gradvis blir mer selvstendig og selvhjulpent i sin lesing, sett i forhold til de endringsmålene som er beskrevet over.

Overførbar læring= elev bruker det som er lært i nye sammenhenger

Andre lærere kan observere og rapportere om at en elev som har deltatt på Intensivt lesekurs bruker det som er lært der i andre sammenhenger, uten påminning fra hverken lesekurslærer eller faglærer. Lærersamarbeid er en forutsetning for å få dette til på en adekvat måte – og dermed også en mer langvarig effekt av Intensivt innsats, slik lesekurset er.

Kartleggingsrutiner

Sikre gode rutiner for kommunikasjon til alle lærere om elevenes resultater etter skolens screening, slik at alle forstår hva resultatene betyr.

Sikre at informasjonen om elevenes mestringsnivå i lesing faktisk blir brukt til å tilpasse tekster og oppgaver i fagene, tilpasse bruk av IKT, og at elevene involveres aktivt ved hjelp av Knyttneveprøven og strategier for selvregulering og mestring når tekster blir vanskelige.

Sikre at bestemte lærere har kompetanse, tid og rom til å gjennomføre individuell og dynamisk kartlegging av elever som har skåret svakt på screeningtester og som skal vurderes med tanke på deltakelse på intensivt lesekurs og/eller andre spesielle tiltak.

Sikre samarbeid mellom lærer som gjennomfører individuell kartlegging og lærere som underviser eleven i lesing, både i fellesundervisning og på Intensive lesekurs.

Sørge for at lærere som trenger det får nødvendig opplæring og veiledning i å gjennomføre kvalitativ og dynamisk kartlegging.

Sikre at informasjon fra kartlegginger danner grunnlag for gjennomføring av leseundervisning, veiledning og samarbeid.

Lesemetodiske temaer for drøfting og veiledning

Valg av tekster

Mestringsnivå og læringsmål

Interesser og behov

Lærersamarbeid

Gjennomføring av ABC

Hensikt med hver fase

Tidsbruk

Mediering innenfor og gjennom de tre fasene

Gjennomføring av detaljoppgaver

Framgangsmåter

Nøyaktighet

Medierende prosesser

Funksjonell og oppdagende læring

Bruk av logg

Mestring /Motivasjon

Metakognisjon

Overføring av læring

Automatisering

Systemarbeidet omkring Intensive lesekurs

Kurs og opplæring

Lærere som skal gjennomføre og samarbeide om å sikre god kvalitet på sine lesekurs må ha en felles grunnopplæring. Dette kan være gjennom deltakelse på kurs eller kursrekker, lesing av litteratur, hospitering på andre skoler eller annet. Deretter vil videre opplæring skje gjennom praksisdeling, faglige drøftinger på nettverk og gjennom veiledning.

Lesekursnettverk mellom skoler

Lesekurslærere fra tre - fire skoler vil kunne nyttiggjøre seg deltakelse i et *lærende nettverk*, under forutsetning av at disse ledes faglig av PPT, eller annen ressursperson. Gruppestørrelse på 6 - 8 lærere kan være passe om arbeidsformer for lærende nettverk benyttes. Bli det større grupper kan det bli mer som en kursrekke, slik dette er skissert over.

Teamsamarbeid internt på skolen

På hver skole bør det være mer enn en lærer som arbeider med intensive lesekurs. Disse bør ha faste møtepunkter der det er mulig å dele erfaringer, gi hverandre støtte og planlegge sammen. Overlappende undervisning, der lærere arbeider to og to i perioder vil styrke både felles forståelse og felles praksis, som er en viktig del av kvalitetssikringen.

Observasjon og veiledning

Obligatorisk observasjon og veiledning av PPT eller annen ressursperson er nødvendig, også når det er snakk om erfarne lesekurslærere, for å sikre både gjensidig og personlig læring og, ikke minst, for å styrke ressurspersonenes veiledningskompetanse på dette området. Det bør derfor settes opp faste tider og gode rammer for før- og etter samtaler eller prinsippet om reflekterende veiledning.

Tema på skolens faste møter med PPT

Når PPT har sine faste møter på skolen kan arbeidet på lesekursene tas opp som faste temaer etter en plan før, under og etter gjennomføring av intensive lesekurs for å:

- 1) velge ut elever til lesekurs og forstå deres behov best mulig, ev. også gi veiledning i utredningsarbeidet (jmf p.4 under).
- 2) kunne justere mål og arbeidsmåter for elever som viser seg å ha særlige utfordringer underveis i lesekurset.
- 3) evaluere elevenes læringsutbytte i etterkant og over tid.
- 4) planlegge mulig veiledning ut over det som er fastsatt i forkant.
- 5) drøfte behov for en eventuell henvisning til PPT for ytterligere utredning, f.eks. når lesekurset ikke gir ønsket effekt.

Rutiner for lærersamarbeid

For at elevene skal kunne overføre det de lærer til andre skoletimer og fag og for at faglærere skal kunne tilpasse tekster og leseoppgaver i sin undervisning, er det nødvendig å organisere faste møtepunkter mellom alle lærerne på trinnet, der slike ting er temaer. Det kan være egne møter, eller faste temaer på trinnets ordinære teammøter osv, administrert av skolens ledelse.

Skolens fellessamlinger, skolevandring og etterspørring

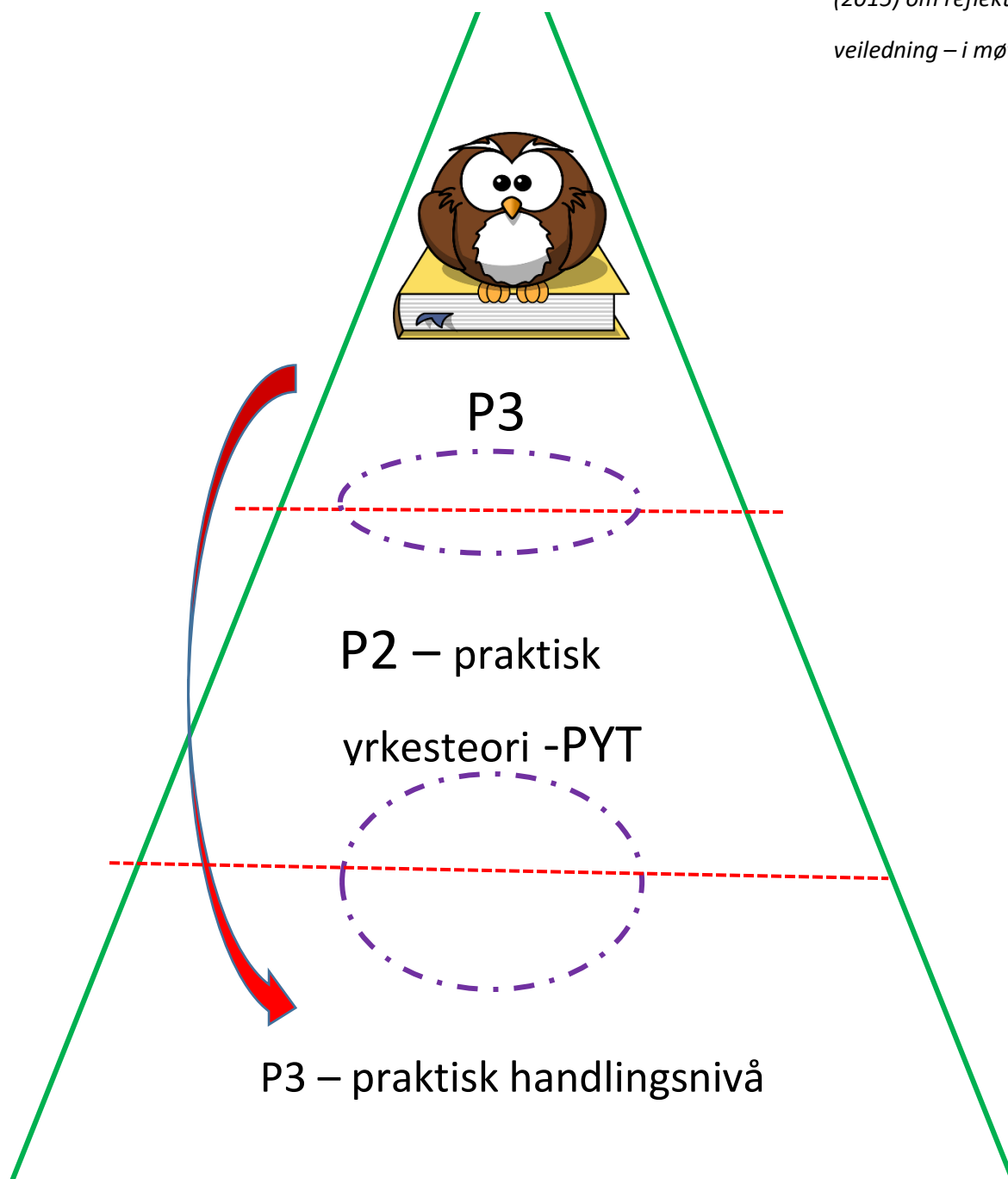
Rektors signaler om viktigheten av arbeidet og fellesskapet omkring, sammen med nødvendig informasjon om arbeidet, vil styrke både holdninger og innsats i et samlet personale. For rektor vil innlegg på skolens fellessamlinger, skolevandring og etterspørring i det daglige være viktige virkemidler for å oppnå dette. Fellessamlingene er også viktig arena for praktisk informasjon om gjennomføring av Intensive lesekurs m.v.. PPT og/ eller leseveiledere vil kunne bidra til dette.

Medarbeidssamtaler

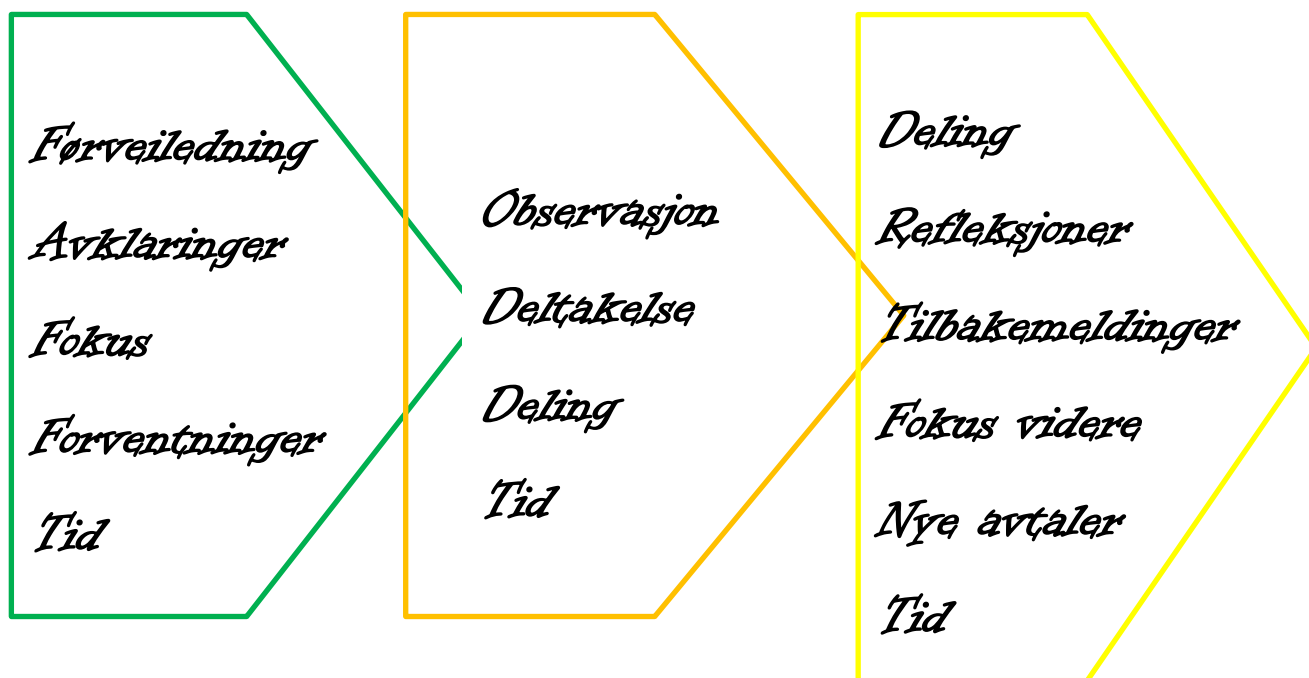
Rektors oppfølging av hver enkelt lærer på personlig plan

Å lære på jobben

*Etter Lauvås og Handal
(2015) om reflekterende
veiledning – i møte mellom*

Rammer for god prosessveiledning

Handlingsplan for kartlegging og tiltak

	Skolens plan	PPT/veiledningstjeneste
Sept.		
Okt.		
Nov.		
Des.		
Jan.		
Feb.		
Mars		
Apr.		
Mai		
Jun.		